

JEAN SİBELİUS

YAŞAMI VE KEMAN KONÇERTOSUNUN İNCELENMESİ

Senem AYTÜRE KIROĞLU

**(Yüksek Lisans Tezi)
Eskişehir, 2007**

JEAN SİBELİUS

YAŞAMI VE KEMAN KONÇERTOSUNUN İNCELENMESİ

Senem AYTÜRE KIROĞLU

**Yüksek Lisans Tezi
Müzik (Yaylı Çalgılar) Ana Sanat Dalı
Danışman: Yrd.Doç.Zenfira Zöhrabbekova**

**Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Aralık 2007**

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

JEAN SİBELİUS

YAŞAMI VE KEMAN KONÇERTOSUNUN İNCELENMESİ

Sanem AYTÜRE KIROĞLU

Müzik Yaylı Çalgılar Ana Sanat Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aralık 2007

Danışman : Yard.Doç.Zenfira ZÖHRABBEKOVA

Bu çalışma Jean Sibelius'un yaşamını, müzik tarihine katkılarını ve keman konçertosunu inceleyen bilgileri sunmaktadır.

Jean Sibelius'un yaşamı ve keman konçertosu ile ilgili türkçe kaynak yetersizliği konunun seçilmesinde önemli bir unsurdur.

ABSTRACT

JEAN SIBELIUS

HIS LIFE AND A STUDY ON HIS VIOLIN CONCERTO

Senem AYTÜRE KIROĞLU

Anadolu University The Institute of Social Sciences, December 2007

Supervisor: Yard.Doç.Zenfira ZÖHRABBEKOVA

This study presents information about Jean Sibelius's life, his assistance on music history and his violin concerto. This subject is specially chosen because there is lack of source written in Turkish on Jean Sibelius's life and his violin concerto.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI SAYFASI

Senem Aytüre KIROĞLU'nun "Jean Sibelius ,Yaşamı ve Keman Konçertosunun İncelemesi" başlıklı tezi .....tarihinde,aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca,**Müzik Ana Sanat Dalında**,yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza**Üye (Tez Danışmanı) : Yrd. Doç. Zenfira Zöhrabbekova**

.....

Üye

.....

Üye

.....

Üye

.....

Üye

.....

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZ	ii
ABSTARCT	iii
JÜRİ VR ENSTİTÜ ONAYI	iv
ÖZGEÇMİŞ	v
RESİMLER LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

JEAN SİBELİUS'UN YAŞAMI VE MÜZİK ORTAMI

1 .SİBELİUS'UN YAŞAMI.....	2
1.1.(1865-1892)Çocukluk Yılları Ve Eğitimi.....	2
1.2.(1892-1904)Bestecilik Yılları.....	3
2.SİBELİUS'UN MÜZİĞE BAKIŞI.....	9
2.1.Kendi Cümleleriyle Jean Sibelius.....	11
3.EUGENY ORMANDY'NİN SİBELİUS HAKKINDAKİ BİR MAKALESİ.....	12
4.LEOPOLD STOKOWSKİ'NİN SİBELİUS VE İKİNCİ SENFONİSİ HAKKINDAKİ BİR YAZISI.....	15
5.SİBELİUS'UN DİĞER ESERLERİ	17
5.1.Orkestra Eserleri	17
5.2 Vokal İçin Eseleri.....	18
5.3 Oda Müziği Eserleri.....	19

5.4.Piyano İçin Eserleri.....	19
-------------------------------	----

İKİNCİ BÖLÜM

SİBELİUS'UN KEMAN KONÇERTOSU VE İNCELEMESİ

1.KEMAN KONÇERTOSU	21
1.1.Allegro moderato.....	23
1.2.Adagio di Molto.....	35
1.3.Finale (Allegro ma non tanto).....	39
2. KEMAN KONÇERTOSU HAKKINDAKİ ELEŞTİRİLER.....	46
SONUÇ.....	49
KAYNAKÇA.....	50

RESİMLER LİSTESİ**Sayfa**

Resim 1	Sibelius,Finlandiya,(1899).....	11
Resim 2	Sibelius'un El Yazısıyla Keman Konçertosunun Başlangıç Notaları.....	19

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1	23
Şekil 2	24
Şekil 3.....	25
Şekil 4.....	26
Şekil 5.....	26
Şekil 6.....	27
Şekil 7.....	28
Şekil 8.....	29
Şekil 9.....	30
Şekil 10.....	31
Şekil 11.....	32
Şekil 12.....	33
Şekil 13.....	34
Şekil 14.....	35
Şekil 15.....	36
Şekil 16.....	37
Şekil 17.....	37
Şekil18.....	38
Şekil 19.....	39
Şekil 20.....	40
Şekil 21	41
Şekil 22.....	42

Şekil 23.....	43
Şekil 24.....	43
Şekil 25.....	44
Şekil 26.....	45

GİRİŞ

Ulusal Fin müziğinin kurucusu ve Finlandiya'nın en önemli senfonik müzik bestecisi olan Sibelius, aynı zamanda tüm dünyada eserleri iyi tanınan ve sık yorumlanan tek İskandinav bestecidir.

Sibelius'un müziği 19.yüzyıl geleneklerine bağlıdır. Ulusal Fin ruhu ile Alman müziği geleneğini birleştiren Sibelius, kendine özgü bir romantik müzik biçimi yaratmıştır.

Ulusal özelliklerinin dışında, Sibelius'un müziğinin diğer belirgin özelliklerini belirlemek pek de kolay değildir. Bestecinin eserlerinde bir yandan kurallara ve biçime önem veren, sağlam bir klasisizmin; diğer yandan, duygulu ve içten bir romantizmin belirtilerini görürüz. Sibelius'un usta besteciliği, klasiklere özgü ağırbaşlılığı ve romantiklerin şiirselliğini bir araya getirir. Bu şekilde düşünülürse Sibelius, uzun ömrünün büyük bölümünü geçirdiği yirminci yüzyılın değil, ondokuzuncu yüzyılın sanatçısı sayılabilir.

Keman Konçertosu, duygu yüklü olduğu kadar, teknik zorluklar da içeren, güçlü anlatımıyla tüm dünyada kabul edilmiş, keman repertuarının en zor eserlerinden biridir.

Bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Sibelius'un yaşamı ve müzik tarihine katkıları; İkinci bölümde keman konçertosunun incelemesi sunulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SİBELİUS'UN YAŞAMI VE MÜZİK ORTAMI

1. SİBELİUS'UN YAŞAMI

1.1. (1865-1892) Çocukluk Yılları Ve Eğitimi

Johan (Jean) Julius Christian Sibelius 8 Aralık 1865 tarihinde Helsinki'nin Hameenlina kasabasında dünyaya gelmiştir. Annesinin adı Maria, babasının adı Christian Sibelius'tur. Çocukluğunda Janne diye çağırılan Sibelius, sonradan amcasının ilk ismi olan Jean'ı almıştır.

İlk bestesi keman ve viyolonsel için olan '*Vasipisaroita*' (Su Damlaları,) adlı eserini 1875 yılında bestelemiştir. Ablası Linda piyano, küçük kardeşi Christian viyolonsel çalmaktadır. Oluşturdukları trio ile başlarda Viyana klasikleri ve Romantik repertuardan eserler çalarken, daha sonra Janne tarafından yazılan oda müziği¹ eserlerini çalışmışlardır. Doktor bir subay olan babasının sağladığı olanaklarla iyi bir öğrenim gören Sibelius, küçük yaşta müziğe eğilim göstermiş, besteler yapmaya başlamıştır. 9 yaşında piyanoya, 14 yaşında kemana başlayan besteci birkaç yıl sonra amatör oda müziği etkinliklerinde yer almıştır.²

Sibelius 1885 sonbaharında Helsinki Üniversitesi Hukuk Bölümüne girmiştir. Aynı zamanda günümüzde Sibelius Akademi diye anılan Helsinki Müzik Enstitüsüne kaydolmuştur. 1886-1889 yılları arasında Helsinki Konservatuarı'nda M.Wegelius² ile kompozisyon, H.Csillag³ ile keman çalışmıştır. Piyanist ve besteci olan Ferruccio Busoni⁴ ile yakınlaşmış ve dostlukları 1924 yılına , Busoni'nin ölümüne dek sürmüştür.

¹ Oda müziği: Küçük bir çalgı yada ses topluluğu için bestelenmiş olan, yada bu küçük topluluklar tarafından seslendirilen müzik. (Bkz. Ahmet Say, *Müzik Ansiklopedisi Yayınları*, (Birinci basım, Eylül 2005),s.587)

² <http://web.abo.fi/fak/hf/musik/Sibelius/SW/index.htm> (01.06.2007)

³ M. Wegelius: (1846–1906) Fin Kompozitör ve müzikolog

⁴ H.Csillag: Macar kemancı ve besteci

⁴ F.Busoni:(1866–1924) İtalyan besteci ve piyanist

1889 yılında konservatuvarı bitirmiştir. Aynı yıl bestelediği bir yaylılar kuarteti⁵ ve yaylılar orkestrası için süit ile dikkat çekerek devlet bursuyla Berlin'e gönderilmiştir. Burada Albert Becker⁶ ile füg⁷ ve kontrpuan⁸ çalışmıştır.1890- 1891 yıllarında Viyana'da Robert Fuchs⁹ ve Karl Goldmark¹⁰ ile müzik eğitimine devam etmiştir.

1.2. (1892-1904) Bestecilik Yılları

1892 yılında Aino Jarnefert ile evlenmiştir. Sibelius o dönemde Finlandiya'nın halk kültürünün mirasına dayanan eserler bestelemek istemiştir. Bu sıralarda ortaya çıkan ilk yapıtları, oda müziği için bestelerdir. O dönemde Finlandiya'da Rus egemenliğine karşı halkta oluşan milliyetçi duygulardan esinlenerek Fin Ulusal Destanı *Kalevala* konusu üzerine kurulmuş olan *Kullervo*'yu bestelemiştir.1892'de Helsinki'de büyük, beş bölümlü solist¹¹, koro¹² ve orkestra¹³ için olan eseri *Kullervo*'yu yönetmiş ve bu eserle birlikte orkestral besteci olarak kariyerine başlamıştır. Aynı zamanda bu şef olarak da sahneye ilk kez çıkışıdır. Yapıt ilk seslendirilişinde büyük övgüler toplamıştır. *Kullervo*'da, Sibelius'un daha sonra bestelediği eserlerine göre bir hayli olgunlaşmamış öğeler görülmektedir.¹⁴

⁵ Kuartet: Dört solo çalgı ya da dört solo ses için bestelenmiş eser, dört partili bu eseri seslendirmek üzere dört çalgı ya da ses sanatçısından oluşturulan topluluk. (Bkz. Say, a.g.e., (2005), s.325)

⁶ Albert Becker:(1834–1899)Alman kompozitör

⁷ Füg: Kontrpuan yöntemiyle yazılan eserlerin en olgun teknik ve sanatsal ürünü. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.624)

⁸ Kontrpuan: Sözcük anlamı 'noktaya karşı nokta' olan, ancak 'melodiye karşı melodi' anlamında kullanılan çokseslilik yöntemi. (Bkz. Say,a.g.e., (2005), s.295)

⁹ R.Fuchs:(1847–1927) Avusturyalı kompozitör

¹⁰K.Goldmark:(1830–1915)Macar kompozitör

¹¹ Solist: Solo seslendirici, solocu.(Bkz. Say a.g.e., (2005), s.341)

¹² Koro: (Yun.)Aynı partiye bağımlı olsun olmasın, birden fazla insan sesinin bir araya geldiği şarkıcılar topluluğu. .(Bkz. Say a.g.e., (2005), s.307)

¹³ Orkestra: Çeşitli çalgı sanatçısı gruplarından oluşan, her grubun eserdeki müzikal ifadeye katkıda bulunduğu dengeli ses bileşimlerini örgütleyen geniş çalgı topluluğu. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.628)

¹⁴ <http://www.classicalarchives.com/bios/codm/sibelius.html#books> (28.12.2007)

1893 yılında Helsinki Konservatuvarı'na atanarak dersler vermeye başlamıştır. Aynı yıl Finli Şef Robert Kajanus'un¹⁵ önerisi üzerine Finlandiya'nın ünlü bir efsanesi olan *En Saga* başlıklı senfonik şiirini bestelemiştir. 1893'te Helsinki'de ilk kez yorumlanan bu eser ile çağdaş Fin müziğinin temeli atılmıştır. 1893–1895 yılları arasında '*Kalavela*' destanından esinlenerek '*Lemminkainen Süiti*'ni(orquestra için dört efsane) bestelemiştir. Kendini Wagner¹⁶ stiliyle yoğurmak için, 1894 yazında Beyrut'taki Wagner Festivali'ne gider. Mart 1895'te '*Orman Perisi*' adlı eserin ilk taslağı ilk kez sahnelenmiştir. Erotizm yüklü bu çalışmada, Wagner özellikleri hiç olmadığı kadar fark edilmektedir.¹⁷ Bu sırada Sibelius '*Lemminkainen Süiti*'ni tamamlamak amacıyla müzik enstitüsünden istifa etmiştir. Sonrasında eser tamamlanmış ve ilk performans gişede büyük bir başarı kazanmıştır.

1896'da bestelediği '*Jungfrun i tornet*' (Kuledeki kız) adlı operası¹⁸ aldığı eleştirilerden dolayı ilk gösterimden sonra yasaklanmıştır. 1897'de Fin devleti kendisini yılda 2000 Mark tutarında 10 yıl süreli bursla destekleyerek sadece bestecilik üzerine yoğunlaşmasını sağlamıştır.

1899 yılında Helsinki'de "*Birinci Senfoni*"sini¹⁹ seslendirmiştir. *Birinci Senfoni* bir aşk senfonisidir. Soğukkanlı şimal halkının aşklarını anlatır. Sibelius'un ilk senfonisi erken dönem eserleri arasında olgun bir çabadır ama yinede ana kısımları Tchaikovsky²⁰ ve Borodin²¹ damgası taşımaktadır. Besteci 1900 yılında en tanınmış eseri olan "*Finlandiya*" adlı senfonik şiirini²² tamamlamıştır. Bu eserin halk tarafından büyük coşkuyla karşılanması üzerine, Rusya'nın egemen olduğu Finlandiya'da siyasal kargaşaya yol açacağı

¹⁵ R. Kajanus:(1856–1933) Finlandiyalı orkestra şefi ve besteci.

¹⁶ R. Wagner(1813–1883) Alman besteci, yazar ve orkestra şefi.

¹⁷ http://www.sibelius.fi/english/elamankaari/sib_symbosion.htm

¹⁸ Opera:Avrupa kültüründe 16'ncı yüzyıldan başlayarak geliştirilmiş olan müzikli tiyatro formu. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.604)

¹⁹ Senfoni: Orkestra için sonat formunda bestelenmiş dört bölümlü eser. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.298)

²⁰ P.I.Tchaikovsky:(1840–1893) Rus besteci ve orkestra şefi.

²¹ A.Borodin:(1833–1887) Rus besteci ve kimyacı.

²² Senfonik şiir: Orkestra için bestelenen, çoğunlukla tek bölümlü, özgür formda 'programlı müzik' eseri. (Bkz. Say a.g.e., (2005) s.299)

gerekçesiyle çarlık Rusya hükümeti eserin seslendirilmesini yasaklamıştır. Tam bir vatansever olduğu hemen her yapıtında kolayca gözlenen Sibelius bu eserini pek çoklarınınca sanıldığı gibi Fin ezgileriyle değil, kendi buluşu temalarla işlemiştir.²³

1901 yılında Almanya'nın Heidelberg kentinde Alman müzikçiler birliğinin düzenlediği festivalde kendi eserlerinden oluşan bir konser yönetmiştir. 1901 yılında İtalya'nın Rapallo kentinde *İkinci Senfonisini* yazmaya başlamıştır. Senfoni ilk olarak 8 Mart 1902 tarihinde Helsinki'de seslendirilmiştir. Bu senfoni klasik çizgilerde olmakla beraber daha çok Sibelius'un kendine özgü tarzında yapılar içermektedir.

Sibelius 1904 yılında ailesi ile beraber Helsinki'nin kuzeyinde, Jarvenpaa şehrinde inşa ettirdiği Villa Aionola'ya taşınmıştır. Besteci en iyi müziklerini yaşamının sonuna kadar kaldığı bu evde yazmıştır. En son dört senfonisi, senfonik şiirleri '*Tapiola*', '*Tempest*' (fırtına)ve keman konçertosu²⁴ burada yazılmıştır.

Keman konçertosunu 1904-1905 yıllarında tamamlamıştır. Konçertonun ilk biçimi 1904 yılında Helsinki'de, yeni versiyonu 1905'te Berlin'de seslendirilmiştir. İkinci ve üçüncü senfonileri arasında bestelediği op.47 Keman konçertosunda birçok geç romantik besteci gibi orkestrayı fazla belirgin tutmayarak arka plana almış, solo çalgının başlangıçtan itibaren egemenliğini sağlamıştır.

Sibelius'un 1904 yılında yazmaya başladığı ve ilk seslendirilişi 1907 yılında yapılan "*Üçüncü Senfoni*"si, müzikal fikrini bestecinin aklında daha önceden var olan bir oratoryodan²⁵ almıştır. Besteci bu oratoryoyu, 1900 yılında

²³ Faruk Yener, *Müzik Kılavuzu* , Bilgi Yayınları, 1990), s.336)

²⁴ Konçerto: Bir solo çalgı ve orkestra için iki temalı sonat formunda yazılmış etkileyici, görkemli eser biçimi. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.303)

²⁵ Oratoryo: Dinsel yada din dışı bir metin üzerine solo şarkıcılar koro ve orkestra için bestelenen eser. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.621)

ölen kızı Kirsti'nin anısına tasarlamıştır. Ancak bu fikir bambaşka bir tema ile üçüncü senfonide kendini göstermiştir. Bazı müzikologlara göre, yapıtın üç bölümünün her birinde duyulan "koral"²⁶ benzeri" temalar bu oratoryo fikrinden arda kalanlardır.

Senfoninin siparişini Londra Kraliyet Filarmoni Derneği vermiştir. Ancak Sibelius, senfoniye derneğin istediği tarihe yetiştiremeyince yapıt ilk kez Helsinki'de seslendirilmiştir. Bestecinin bu yapıt ile ilgili İngiltere bağlantısı devam etmiştir. Sibelius bu senfoniye İngiliz besteci Granville Bantock'a²⁷ adamıştır.

Yüzyılın bitişi ile Sibelius'un hayatında yeni bir dönem başlamıştır. Ulusal bir besteci olmuştur. Eserlerini başta İngiltere ve Almanya olmak üzere yurt dışında yönetmeye başlamıştır. Sibelius'un senfonileri, İngiltere'de büyük bir hayranlıkla çalınıp dinlenilmiştir. Özellikle 20.yüzyılın başında İngiliz bestecilerini geniş ölçüde etkilemiştir Ünlü orkestra şefleri repertuarlarına Sibelius'un eserlerini de alarak Amerika'ya kadar uzanan geniş bir alanda seslendirmelere başlamışlardır.

Her ne kadar İskandinavya, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nde başarılı olmuşsa da erken dönem eserleri Berlin, Paris, Viyana, Moskova ve Milan gibi Orta Avrupa'nın müzikal çevrelerinde çok ilgi görmemiştir. Tüm bu şehirler uzun süredir süregelen bir müzik geleneği olan ve şovenizmin²⁸ hüküm sürdüğü şehirlerdir.

1908 yılında bestelemeye başladığı "Dördüncü Senfoni"yi 1911 yılında tamamlamıştır. İlk yorumu 3 Nisan 1911 tarihinde bestecinin

²⁶ Korall: Erken ortaçağdaki tek sesli kilise şarkılarından başlayarak yüzyıllar içinde gelişen dinsel müzik çeşitlerine verilen ad. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.299)

²⁷ Granville Bantock: (1868-1946) İngiliz besteci ve orkestra şefi(Bkz. Say a.g.e., (2005), s.166)

²⁸ Şovenizm: Bağnaz ulusçuluk.

yönetiminde Helsinki’de gerçekleşmiştir. Carl Stoeckel²⁹ adlı Amerika’lı bir müzikseverin siparişi üzerine yazdığı “*Oceanides*” başlıklı senfonik şiirini 1914 yılında bitirmiştir. Eserinin Norfolk Festivali’ndeki dünya prömiyerini yönetmek üzere Amerika’ya giden besteci Yale Üniversitesi’nin fahri doktora unvanıyla onurlandırılmıştır.

Finlandiya’ya dönüşünde birinci dünya savaşının başlamasıyla Sibelius yurt dışı performanslarından vazgeçmek zorunda kalmıştır. Asıl yayımcısı olan Breitkopf&Hartel’in³⁰ olduğu Almanya’nın düşman konumunda olmasında önemli bir etkidir. Savaş süresince finansal problemlerini çözmek için birçok küçük parça besteleyip, bu bestelerini Helsinki’deki yayımcılar aracılığıyla yayınlamıştır. Fakat birçoğu da savaş bitene kadar yayınlanamamıştır.

Besteci 1915 yılında ellinci yaş gününü “*Beşinci Senfoni*”sini besteleyerek kutlamıştır. Bu senfoni bütün tanıdık Sibelius karakteristiğini ve sahip olduğu duygusal gücü özetleyen, en popüler eserlerinden biridir. Sibelius yıldönümü kutlama konserinde diğer eserleri ile birlikte “*Beşinci Senfoni*”nin ilk versiyonunu yönetmiştir.

Bitmeyen finansal sorunlar enflasyon ile daha da kötüleşmiştir . Sibelius’un para kazanma gereksinimi özellikle piyano için küçük parçalar bestelemeye devam etmesini zorunlu kılmıştır.

Savaştan sonra 1921 ve 1923 yıllarında Londra’yı tekrar ziyaret etmiş ve “*Altıncı Senfoni*”sini bitirmiştir. “*Altıncı senfoni*” modal³¹ armonileri³² ve

²⁹ Carl Stoeckel: (1858 – 1925) Amerikalı müzik profesörü

³⁰ Breitkopf&Hartel: Alman müzik yayınevi, (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.256)

³¹ Modal: Modlarla işleyen müzik kuramını benimsemiş müziktir

³² Armoni: Uyum, ahenk, seslerin kaynaşması. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.99)

bestecinin Palestrina'ya³³ olan hayranlığının belirtilerini içeren en pastoral ve senfonileri içinde anımsanması en zor olan eseridir.³⁴

1924 yılında tek bir bölümde sıkıştırılmış ama geleneksel dört senfonik bölümün rahatça algılanabildiği “*Yedinci Senfoni*”sini bitirmiştir. Son senfonisinin yorumunu da ilk kez 24 Mart 1924’de Stockholm Senfoni Orkestrası ile gerçekleştirmiştir.

“*Yedinci Senfoni*”nin sonrasında Shakespeare’in³⁵ bir oyunu olan “*The Tempest*” (*Fırtına*) adlı eserini bestelemiştir. Sibelius bu eseri daha sonra 2 orkestra süiti şeklinde de aranje etmiştir . 1926 yılında bir başka senfonik şiir olan “*Tapiola*”yı bestelemiştir. Sibelius “*Kullervo*”da olduğu gibi “*Tapiola*” için de esin kaynağı olarak Fin ulusal destanı “*Kalevala*”yı kullanmıştır. *Tapio* bir orman kralıdır. Bu eser hakkında “*Orman müziğe dönüştürülmüştür*” şeklinde konuşulur³⁶. Bunlara ek olarak sekizinci bir senfoni yazmaya başlamıştır. 1938’lere kadar bestelemeye devam etmiştir ama hiç kimse bu eserin hiçbir kısmını duymamıştır. Sir Thomas Beecham³⁷, Eugene Ormandy³⁸ ve Herbert Von Karajan³⁹ gibi ünlü şefler dünya prömiyerini seslendirmek için yarışa girmişlerdir fakat senfoni hiçbir zaman ortaya çıkmamıştır.

Sibelius 1930’ların başında emekliye ayrılmıştır. Ondan bağımsız olarak müziği dünyayı fethetmeye devam etmiştir. Ülkesinde ona en büyük ulusal kahramanlardan biri unvanı verilmiştir. Sibelius 20 Eylül 1957 yılında Sir Malcom Sargent’in⁴⁰ “*Beşinci Senfoni*”sini yönettiği bir gecede hayata veda etmiştir. Çok sevdiği evi Ainola’ya gömülmüştür. Sakinlik ve huzurun en

³³ Palestrina: Antik bir Roma kenti.

³⁴ <http://www.classicalarchives.com/bios/codm/sibelius.html#books>

³⁵ W.Shakespeare: (1564-1616) İngiliz şairi ve oyun yazarıdır.

³⁶ <http://web.abo.fi/fak/hf/musik/Sibelius/EN/9.htm>

³⁷ Sir Thomas Beecham:(1879-1961)İngiliz orkestra şefi.(Bkz. Say a.g.e.,(2005), s.188)

³⁸ Eugene Ormandy:(1899-1985)Macar asıllı Amerika’lı orkestra şefi.(Bkz. Say a.g.e., (2005), s.634)

³⁹ Herbert Von Karajan:(1908-1989)Avusturya’lı orkestra şefi.(Bkz. Say a.g.e., (2005), s.239)

⁴⁰ Sir Malcom Sargent:(1895-1967) İngiliz orkestra şefi,besteci ve orgcu.

önemli gereksinim olduğunu düşünen bir sanatçının evi olarak , Ainola halen Sibelius'un yaşadığı dönem gibi durmaktadır.

2. SİBELIUS'UN MÜZİĞE BAKIŞI

Sibelius'un beste yapması için her gittiği yer, her gördüğü şey, her duyduğu koku birer ilham kaynağıdır. Örneğin sahilde yürürken deniz ve yosun kokusu onun müzik duygusunu harekete geçirmektedir. Sibelius daha çok renklerin etkisi altında kalarak eserler bestelemiştir. Renkler onun gözünde her şeyden önemlidir. Okul arkadaşlarından biri, "*Sibelius'a göre her rengin bir gamı vardır*"⁴¹ diyerek, bestecinin renge olan bağlılığını anlatmak istemiştir.

Sibelius daima kendi fikirlerinin ve hislerinin onu sürüklediği yoldan gitmiştir. Eski ve yeni besteciler arasında çok beğendikleri bulunmakla beraber hiç birini taklit etmeyi düşünmemiştir. Eserlerinde daima eski ile yeniyi birbirine bağlamayı adet edinmiştir ve bunu orkestra vasıtasıyla yapmak hoşuna gitmiştir.

Her ne kadar senfoni ve senfonik şiir yapıları konusunda radikal bir yenilikçi olsa da, Sibelius'un klasik bestecilere derin bir saygısı vardır. Yaşamı boyunca Mozart'ın⁴² savunucusu ve destekleyicisi olmuştur. Sibelius, Mozart'ın ışıl ışıl yapılandırılmış temaları ve orkestrasyonunun yalınlığına hayran kalmıştır. Yine de Mozart'tan farklı olarak değişik bir besteleme metodu izlemiştir. Mozart, sanki kendine dikte ettiriliyormuş gibi müziği zihninde oluşturduğu şekliyle anında yazarken, Sibelius önce temalarını sonra da genellikle orkestrasyonunu provalar sırasında tam kadro orkestra ile deneyler yaparak oluşturup yazmıştır.

⁴¹ Azize Erten , Büyük Kompozitörler, s.209 (1969)

⁴² W.A.Mozart:(1719-1787) Almanya doğumlu Avusturya'lı besteci.

Sibelius'un müziğinde her notanın her melodinin mutlaka akla uygun gelen bir anlamı vardır. Senfonileri bütün bir hayat felsefesini toplu olarak dinleyiciye verir.

Sibelius'a göre müzik saf müzik olmalıdır. Onun metodunda önemli olan doğallıktır. Müzik yapısal bütünlüğe, bir iç yoğunluğa ve kararlılığa sahip olmalıdır. Kendi stili üzerine yorum yaparken Sibelius şöyle demiştir *"Benim senfonilerim müziktir. Tasarlanmış yazımsal ve edebi temelleri olmaksızın müzikal ifade amaçlı özenle hazırlanmış müzikler. Bir senfoni öncesinde ve sonrasında sadece müzik olmalıdır. Senfoni, çeşitli motiflerin arasındaki içsel bağlantıyı yaratacak derin mantığı, stili ve formunun kesinliği ile seçkin olmalıdır. Senfonilerim herhangi bir edebi düşün ve verimden yararlanılmadan yazılmış öz müziktir. Ben edebi müzikçi değilim. Bence müzik, sözün durduğu anda başlar."*⁴³

2.1.Kendi Cümleleriyle Jean Sibelius

" Müzikle anlattığım duyguyu kelimelerle de anlatabilseydim elbette sözel anlatım kullanırdım.Müzik daha özerk ve zengindir .Sözlerin tükendiği yerde müzik başlar .Ben bu yüzden müzik yazıyorum." (Berlingske Tidende gazetesinde⁴⁴ söyleşi,10 Haziran 1919)

" Hiçbir zaman gereksiz bir nota yazma. Her nota yaşamalı. (Kalevi Kipli⁴⁵ ile radyo söyleşisi,1948)

" Üçüncü senfonim dinleyiciler için bir hayal kırıklığı oldu. Çünkü herkes bu senfoninin de İkinci Senfonim gibi olmasını bekliyordu. Bu durumu Gustav Mahler'e anlattım ve bana şöyle dedi:

" Her yeni senfonide bir miktar dinleyiciyi mutlaka kaybedersin zira onlar bir önceki senfoninin etkisinde kalmış olanlardır." (Jussi Jalas⁴⁶

8 Ocak 1943)

⁴³ http://home.flash.net/~park29/sibelius_apprec.htm (27.12.2007)

⁴⁴ Berlingske Tidende: 1749 yılında Ernst Heinrich Berling tarafından kurulmuş Danimarka gazetesi.

⁴⁵ Kalevi Kipli: Finlandiya'lı gazeteci.

⁴⁶ Jussi Jalas: Finlandiya'lı orkestra şefi ve pianist.

“Dördüncü Senfoni'min ilk seslendirilişini yönettiğimde kimse ne alkışladı ne de gelip tebrik etti. Bir tek Eero Jarnefelt (yapıt ona ithaf edilmişti)konserden sonra gelip şöyle dedi:

“Hadi ,şimdi restorana gidelim.” (Jussi Jalas,31 Aralık 1943)

Resim 1. Sibelius, Finlandiya, (1899)

3. EUGENY ORMANDY'NİN SİBELİUS HAKKINDAKİ BİR MAKALESİ (Aşağıda makalenin tam metni yer almaktadır)

“Sibelius’la ilk karşılaşmamda neredeyse insanüstü bir kişiliğin huzurundaymışım izlenimine kapıldım. O hayatım boyunca hayran olduğum ve aradığım kişiydi. Kendisi üstün bir kişiliğe sahip, uzun boylu ve güçlü bir siması olan muhteşem bir akıl. Güzeller güzeli evi bazılarını yıllar içinde bizimde Amerika’dan yolladığımız kayıtlarla (plak) doluydu. Goddard Lieberson⁴⁴, Columbia Record’un⁴⁵ birçok kaydını yollamıştı kendisine. Bir keresinde ona, kendi eseri olan ve daha sonraları Columbia için kaydettiğimiz Lemminkainen Suiti’nin bir kaydını yolladığımı hatırlıyorum. Bu eser onun en nefret duyduğu eserlerindendi ve seslendirilmesini istemiyordu. Partitürü halktan gizlemek istiyordu. Fakat ben Helsinki’den bir kopyasını bulmayı başardım. Titizce üzerinde çalıştım ve seslendirdim. Sonra kaydını kendisine yolladım. Anladığım kadarıyla dinlenmeden önce haftalarca bir kenara atmıştı kaydı. Korkuyordu çünkü kendisi kendi yapıtlarının uzlaşmaz bir kritikçisiydi. Fakat dinlediğinde çok beğendi ve bana son derece nazik ve hevesli bir telgraf yolladı. Sibelius’un kendi eserlerinden birinden hoşlanmasına aracı olduğumu düşünmekten çok hoşlanıyorum.

Sibelius’un ilk senfonisi bir başka anlamda benim içinde bir ilkti;bu benim yönettiğim ilk büyük senfoniydi.Minneapolis Senfoni Orkestrasıyla 1932’de kaydetmiştik ve sonrasında da RCA Victor için de bir kayıt yaptık.Sanırım bu İskandinavya dışında yapılan ilk Sibelius senfoni kaydıydı. Tabii ki de Sibelius’un yakın arkadaşı Fin şef Kajanus yıllar öncesinden Sibelius için yer edinmişti. Koussevitzky⁴⁶, Stokowski⁴⁷ ve Beecham⁴⁸ gibi. İlk senfoniye takip eden 30 yıl boyunca hep ara ara yönettim ve benim için senfoni hiçbir zaman büyüleyiciliğini kaybetmedi.1932 yılından bu yana kayıt teknolojisinde çok büyük gelişmeler oldu. Haliyle onun son dönemlerine doğru eserleri için yapılan yorumlamalar da değişime uğradı. Onun her zaman iş arkadaşlarım Stokowski ve Koussevitzky’nin yorumlamalarına karşı hayranlığı oldu.

⁴⁴ Goddard Lieberson:(1911-1977) Columbia Records’un başkanlığında yapmış,Amerika’lı besteci.

⁴⁵ Columbia Record: Amerika’da 1894 yılında kurulmuş olan plak şirketi.

⁴⁶ S. Koussevitzky:(1874-1931)Amerika’lı orkestra şefi. (Bkz. Say a.g.e., (2005),s.329)

⁴⁷ L.Stokowski:(1882-1977)Rus asıllı Amerika’lı orkestra şefi. (Bkz. Say a.g.e., (2005),s.365)

⁴⁸ Sir Thomas Beecham:(1879-1961)İngiliz orkestra şefi .(Bkz. Say a.g.e., (2005),s.188)

Alçak gönüllülükten taviz vererek de olsa eklemek isterim ki; benim yorumlamalarımı da hep övmüştür. Onun işime karşı gösterdiği heves benim için büyük bir gurur kaynağıdır.

Çok ilginçtir Sibelius – tabii ki de İskandinavya dışında hiçbir Alman ülkesinde popüler olmamıştır. Almanya ve Avusturya onu hiçbir zaman bizim (Amerikalılar) ya da İngilizlerin yaptığı gibi kalplerine alamamışlardır; ama yine de o Almanya’da okumuş ve müzikal gelişimini etkileyen Alman ustaların eserlerini çalışmıştır. Bundan 12 yıl önce Amerikan hükümeti beni Berlin’de RIAS orkestrası ile birkaç konser yönetmeye yollamıştı. Programa Sibelius 2.senfoniye koymuştum ve bir ölçü bile sürmedi, orkestranın eseri daha önce hiç görmemiş olduğunu anlamam. Baştan sona çaldıktan sonra, Alman konsertmaister ‘Bu hiç de fena bir eser değilmiş.’ dedi ve yorumunu orda bıraktı. Eser kritiklerde bundan da daha az bir etki yarattı. Yorumlardan biri şöyle başlıyordu ‘Neden Sibelius?’. Neyse ki hala cevap olarak, ‘Çünkü Sibelius en büyüklerden biri.’ diyebilecek şefler var çevremizde.

Benim için Sibelius’un senfonilerinden birini seçmek çok zor. İlk senfoni hala Tchaikovsky’nin etkisinde ama bir ilk senfoninin eskiyi çağrıştırması aslında sağlıklı bir şeydir ki Sibelius bunu son derece parlak ve görkemli bir şekilde yapıyor. İkinci senfoni Sibelius’un bu etkiden kurtulmak için sergilediği kahramanca savaşı gösteriyor; ama tam olarak başarı sağlanamamış. Bu çabalama ile yaratılan tansiyon esere güç vermiş. İlk senfoni gibi bu senfoni de sadece Sibelius tarafından yaratılabilecek tarzda pasajlar içeriyor. 3.senfoniye çok iyi anlamıyorum açıkçası. 3.ve 6. muallâkta kalmış benim fikrimi sorarsanız. 4.senfoniye, 5.yi ve 7.yi çok seviyorum. Her biri özgür, vahşi ve güzel. Bilinçle şekillendirilmiş bir sanat yapıtından çok doğaya ait bir gücü anımsatıyor ve 8.senfoniye de çok beğendiğimi söylemek isterdim ama ne yazık ki herkes gibi ben de hiçbir zaman dinleyemedim ve var olup olmadığını bile bilmiyorum.

8.senfoni gizemli bir konu. Sibelius’u Helsinki’nin 27 mil uzağındaki evinde her görüşümde (ve onu 4 veya 5 kere gördüm) ona en son senfonisini sordum. Bazen nazikçe, bazen açıkça ve onun tepkisi hep aynı oldu. Tedirginleşip gerginleşti ve çabucak konuyu değiştirdi. Birinin 8.senfoni konusunu açmasından rahatsız oluyor gibi görünüyordu. Doğal olarak ona 8.senfoni çalmaya ne zaman hazır olacağımı her

soruşumda bana senfoninin prömiyerini yönetme fırsatını vereceğini umuyordum. Hiçbir zaman yanıt yoktu bu soruya; gergin elleri daha çok titremeye başlar ve dertli bir şekilde uzaklara bakardı. Hayranlığımdan ve saygımdan dolayı, hayal kırıklığı ve yanıt bulma isteği hissetsem de konuyu hiçbir zaman uzatmazdım. Güçlü hayranlarından ve onun hakkında bir kitap yazmış olan Edward Downes⁴⁹ ile beraber iki kere evine gittim. Mr.Downes artık sormaya cesaret edemediğimi anlattığım için, konuyu açacağına dair bana söz verdi. Fakat o da aynı cevabı aldı ya da cevapsızlığı. Sibeliüs'un yüzünde oluşan garip bir bükülme, gözlerinde gergin bir yorgunluk ve titreyen eller. Fısıltı ile Mr.Downes'e konuyu değiştirmesini söyledim ve öyle yaptık.Bu konu benim için hep umutlanıp da cevabını alamadığım bir gizem olarak kalacak.

Sibeliüs ile ilk defa tanışmanın mükemmel oluşu gibi, birkaç yıl sonra Philadelphia Orkestrası üyelerine tanıştılabilmek de büyük zevkti. Bu 1955'de oldu ve onunla buluşmamızın çok duygusal bir hikâyesi var. Birkaç ay öncesinden başlayarak orkestranın Finlandiya turu sırasında üstatla buluşmasını ayarlayabilmek için Helsinki Filarmoni'nin müdürü Dr.Ringbom ile yazışıyordum. Sibeliüs o dönemde çok hastaydı, yaşlanmış kırılgan ve kulağındaki problemler nedeniyle acı çekmekteydi. Jarvenpaa'daki gözden uzak villasına gideceğimiz gün geldiğinde her ne kadar o gün hava soğuk, nemli ve yağışlıysa da herkes bir çocuk gibi heyecanlı ve hevesliydi ve ben de onlar gibi hissediyordum. Dr.Ringbom'un bana Philadelphia'dan yaptığımız yazışmalarda her şeyin ayarlandığını söylerken planlanan ziyaretimizden aslında Sibeliüs'un haberi olmadığını anlatmayı unuttuğunu itiraf ettiği andaki hayal kırıklığımı bir gözünüzün önüne getirmeye çalışın ve böylece Helsinki'deydik. Evden binlerce, Sibeliüs'un evindense 27 mil uzakta. Kendisine 'Dr. Ringbom, bizi hayal kırıklığına uğratamazsınız, lütfen Mrs.Sibeliüs'u arayın ve bu orkestranın Stokowski ile olan ilk günlerinden beri dünyadaki hiçbir orkestranın yapmadığı kadar Sibeliüs'un ününü yaymak için birçok iş yaptığını açıklayın ve karşılığında hepimizin istediği tek şeyin onu görmek olduğunu söyleyin' dedim ve işe yaradı.

⁴⁹ Edward Downes:(1886-1955)Amerika'lı müzik eleştirmeni.

Eşim ve ben onunla çay içiyorduk ve orkestra iki otobüs haline geldi. O ana kadar bile ziyaretten kendisine bahsedilmemişti. O çok duygusal bir insandı. Belki de hayatımda gördüğüm en duygusal adam. Eğer kendisine düşünmek için biraz zaman verilseydi 110 tane müzisyenin kendisiyle tanışmaya gelmesi fikri büyük ihtimalle kendini çok yetersiz hissetmesine yol açabilirdi ve bütün zavallı iş arkadaşlarım soğuk ve yağmurlu havada üstlerinde yağmurluklarıyla dışarıda bekliyorlardı ve en sonunda cesaretimi topladım ve ‘Mr.Sibelius, biliyor musunuz, bütün Philadelphia orkestrası şu an dışarıda sizinle tanışmayı ümit ederek bekliyor, başka hiç kimse yapmazken sizin müziklerinizi seslendiren orkestra... Sadece balkona çıkıp onlara merhaba diyebilir misiniz?’ dedim. ‘Ama ben iyi İngilizce konuşamam, beni anlamazlar.’ diye protesto etti. Ben de ‘Almanca konuşun sizi anlarlar. Sadece bakın, onlara bir şey demenize gerek yok dedim.’

Böylelikle ağır ağır kabanımı ve şapkasını giyip benimle dışarı çıktı. ‘Baylar ,Mr.Sibelius’u tanıştırmama gerek yok’ diye selamladım arkadaşlarımı. Onlara ‘Baylar Mr. Sibelius çok hasta ama dışarıya size birkaç şey söylemek için çıkmak istedi.’ demek zorunda kalana kadar kendisini alkışladılar. Sonra onlara İngilizcesinin güzel yalınlığıyla müziğini bu kadar asilce bu kadar güzel yorumladıkları için ne kadar müteşekkir olduğunu anlattı.

2 yıl sonra 1957’de öldü. Sanırım bugün, verandasına gelip bize konuştuğu günkü birkaç dakikanın anısı için onun müziğini çok daha iyi seslendiriyoruz. Hiç birimizin hiçbir zaman unutamayacağı bir deneyimdi bu.”⁵⁰

4. LEOPOLD STOKOWSKI’NİN SİBELIUS VE 2.SENFONİSİ HAKKINDAKİ BİR YAZISI (Aşağıda yazının tam metni yer almaktadır)

“Şeflik için her Finlandiya’ya gidişimde, Sibelius’un insan olarak uçsuz bucaksız sağlamlığı ve canlılığı karşısında donup kalıyorum. Sınırsız düşünce yeteneği, duygusallığı, hayal etme gücü ve onun doğaya olan yakınlığı. Müzik, felsefe, din veya hayattaki en basit şeyler hakkında bile olsa eşit olarak yetenekli ve bilgi sahibi. Rembrant,⁵¹ El Greco⁵² ve

⁵⁰ www.eugeneormandy.com/sibreminiscence.htm (27.12.2007)

⁵¹ Rembrandt:(1606-1669) Hollanda’lı ressam ve baskı ustası.

daha birçok ressamın portrelerini renklerle çizmeleri gibi Sibelius da kendi portresini tonalite ile 2.senfonisinde çizmiştir. Müziği ülkesinin tüm gölleri, ormanları ve insanların şarkısı gibidir. O Finlandiya'nın yaşam ve sanatının keyiflendiren egzotik ve oryantal ruhunun şarkısını söyler. Finlandiya aynı Amerika gibi her çeşit insanı içinde eriten bir kap gibidir. Amerika şu an tüm ırklardan gelen insanları harmanlamaktadır; ama Finlandiya'da kuzeyin mavi gözlü kumral insanı ile koyu oryantal görünümlü insan tiplerinin kontrastı şaşırtıcıdır. Tüm bu zengin folklör ve Sibelius'un iç yaşantısı, duygusal hayatı ve imgeleminin fantastik, özgür ve rapsodik bir dışavurumuysa da, müziği aslında Finlandiya'nın özüdür. Sibelius klasik dört bölümlü senfoni formunu yitirmemiş, onu son derece orijinal ve sık sık patlayan bir müzikle doldurmuştur. Mükemmel müzik her zaman mükemmel temalara sahiptir. Bu temalar veya melodiler dinleyicinin hafızasında kalır, müzikseverin hayatının bir parçası olarak söylenir veya ıslıkla çalınır. Bu senfoni yorulmak, dinmek bilmeyen bir çeşitlilikle temalara ve ruh hallerine sahiptir. Bazen insan sesleriymişçesine bazen de doğanın fantastik çılgınlıkları gibi, bir göl yüzeyindeki ya da bir ormanın yüksek ağaçları arasından geçen şiddetli rüzgar gibi aceleci ve ani ses dalgaları... Çoğu zaman tema bir tohum gibi küçük başlar ve ağır ağır son haline ve müzikal mesajına dönüşmek için büyür. Bazı partilerde melankolik bir yalnızlık vardır. Kuzey ülkelerinin uzak mesafeleri içinde bir insanın aniden değişen, ısınan ve narinleşen ruh hali gibi. Bu senfoni uzun cümleleri ve temalarının ilkel basitliği ile dikkate değerdir. Senfonide sanki doğanın kendisi şarkı söylüyormuş gibi, topraktan yükselen derin sesler ve daha tiz seslerin ona olan cevabına benzetilebilecek birbiriyle çatışma halinde olan tema ve melodiler vardır. Bazen belli enstrümanlar birbiriyle arkadaşça ve sempatiyle konuşuyormuş gibi, bazense bir yığın enstrüman çıldırmış ve yılmaz bir kader tarafından salıverilmiş gibi temalar duyarız. Sibelius'un tipik özelliği öfke ve şefkatin zıtlığını vurgulamaktır. Kader ve umudun karşıtlığı gibi... Tipik bir özelliği de bütün temaların birleştirildiği finale doğru büyüüşün engin manzarasının yavaş yavaş insanoğlunun sıcaklığı, kuvveti, tutkusu ve aşkıyla betimlenip beslenerek mükemmelce ifade edilmesidir".⁵³

⁵² El Greco:(1541-1614) İspanyol Rönesansı dönemi, ressam,mimar ve heykeltıraş.

⁵³ <http://home.flash.net/~park29/stokowskiln.htm> (27.12.2007)

5. SİBELİUS'UN DİĞER ESERLERİ

5.1. Orkestra Eserleri

Klarnet, 2 kornet, 2 korno ve bariton için Andantino ve Menuetto (1890-91)

Uvertür, Re Majör (1891)

Scene de balet (1891)

Menuetto (1894)

Skograet, Senfonik Şiir op.15 (1894)

Varsang, Senfonik Şiir op.16 (1894)

4 Destan op.22 (1896)

Kral II. Kristian, Tiyatro Müziği İçin Süit op.27 (1898)

Scenes Historiques I op.25 (1899-1911)

Björnebogarnas Marşı (1900)

Cortège (1901)

Uvertür, La minör (1902)

Romans, Do Majör Yaylılar Orkestrası için op.42 (1903)

Cassation op.6 (1904)

Pelleas ve Melisande, Tiyatro Müziği için Süit op.46 (1905)

Pohjolanın Kızı, Senfonik Fantezi op.49 (1906)

Belshazzar'ın Şöleni, Sahne Müziği için Süit op.51 (1906)

Pan ve Echo, Dans için Intermezzo op.53 (1906)

Gece gezisi ve Gün doğuşu, Senfonik Şiir op.55 (1907)

Pamuk prenses, Sahne Eseri için Süit op.54 (1908)

In Memoriam anısına Cenaze Marşı op.59 (1909)

The Drayad, Senfonik Şiir ve Dans için Intermezzo op.45 (1910)

Rakastava/Sevgili, Yaylılar ve Vurmalılar için op.14 (1911)

Scenes historiques II Op.66 (1912)

2 Serenat, Keman ve Orkestra için No:1 Re Majör (1912) ve No.2 Sol minör op.69 (1913)

'Sakal, Senfonik Şiir op.64 (1914)

'2 parça, Keman yada Viyolonsel ve Orkestra için op.87 (1917)

4 'Humeresques, Keman ve Orkestra için op.89(1917)
 Promottio-marssi, Akademik Marş (1919)
 3 parça op.96(1920)
 Suite mignone , İki Flüt ve Yaylılar Orkestrası için op.98a(1921)
 Suite champetre, Yaylılar için op.98b(1921)
 Andante Festivo, Yaylılar ve Vurmalılar için ,aynı zamanda Yaylılar
 Kuarteti için (1922)
 Suite caracteristique, Arp ve Yaylılar için op.100(1922)
 'Fırtına, Sahne eserinin konser müziği düzenlemesi op.109(1925)
 Süit, Keman ve Orkestra için op.117(tarihsiz,ilk seslendirilişi 1990
 yılında Lahti'de gerçekleşmiştir.)

5.2. Vokal İçin Eserleri

Rakastava/Sevgili ,Eşliksiz Erkekler Korosu için op.14(1893)
 Lemninkainen İçin Şarkı, Erkekler Korosu ve Orkestra için
 op.31No.1(1900)
 Yürekli misin?, Erkekler Korosu ve Orkestra için op.31No.2(1904)
 Athenias'ın Şarkısı,Erkekler Korosu,Üflemeliler ve Vurmalılar için
 op.31No.3(1899)
 Ateşin Kaynağı,Bariton ,Erkekler Korosu ve Orkestra için op.(1902)
 Özgür Bırakılmış Kraliçe,Kantat, Karma Koro ve Orkestra için
 op.48(1906)
 Doğanın Ruhu, Senfonik Şiir Soprano ve Orkestra için(1910)
 Vatanımız Kantat, Karma Koro ve Orkestra için op.92(1918)
 Toprağın Türküsü, Kantat,Karma Koro ve Orkestra için op.95(1920)
 Vainö'nün Şarkısı, Karma Koro ve Orkestra için,op.110(1926)
 Masonik Tören Müziği, Erkek Sesleri,Piyano ve Org için op.113(1927-
 46 gözden geçirme.1948)

Bestecinin ayrıca çok sayıda koro eseri ve 1891-1917 yılları arasında
 bestelenmiş 95 şarkısı vardır.

5.3. Oda Müziği Eserleri

Sibelius'un 1875 yılından başlayarak gençlik döneminde bestelediği yaklaşık 20 oda müziği eserine opus numarası verilmemiştir. Opus numarası taşıyan ilk oda müziği eseri 1888 tarihli '*Romance ve Epiloge*' başlığını taşır. Aşağıdaki listede opus sayısı bulunmayan eserler yoktur.

Romance ve Epiloge, Keman ve Piyano için op.2(1888 gözden geçirme,1912)

Yaylılar Kuartet, Si bemol Majör op.4(1890)

Malinconia, Viyolonsel ve Piyano için op.20(1901)

Voces Intimae, Yaylılar Kuarteti, Re minör op.56(1909)

4 Parça, Keman ya da Viyolonsel ve Piyano için op.78(1915-19)

6 Parça, Keman ve Piyano için op.79(1915)

Sonatina, Mi bemol Majör, Keman ve Piyano için op.80(1915)

5 Parça, Keman ve Viyolonsel için op.81(1915)

Novelette, Keman ve Piyano için op.102(1923)

5 Danses champetres, Keman ve Piyano için op.106(1925)

4 Parça, Keman ve Piyano için op.115 (1929)

3 Parça, Keman ve Piyano için op.116(1929)

5.4. Piyano İçin Eserleri

Sibelius'un 1893–1929 yılları arasında bestelediği 25'ten fazla piyano parçası vardır. Bunlar arasında en tanınmış olan, 1893 yılında bestelediği *op.12 Fa majör Sonat*'tır.

Org İçin:

2 Parça, Intrada ve Surusoitto, op.111(1925)

Viol. Solo

mf dolce ed espress

Chiccepro in adagio

con forza

pp

I Violini

II Violini

Alto

Cello

Bassi

Resim 2. Sibelius'un El Yazısıyla Keman Konçertosunun Başlangıç Notaları

İKİNCİ BÖLÜM

SİBELİUS'UN KEMAN KONÇERTOSU VE İNCELEMESİ

1. KEMAN KONÇERTOSU

Re minör Op.47

Allegro moderato

Adagio di molto

Finale(Allegro, ma non tanto)

Jean Sibelius yirminci yüzyılda yazılmış keman konçertoları arasında önemli bir yeri olan konçertoyu 1903 yılında bestelemiştir. Eserde dikkat, hem melodiyi , hem de orkestranın tematik materyallerini parlak bir etkiyle çalan solo kemanın üzerindedir. Ana temayı bütün bölümlerde solist sunar. Müzik, geleneksel Viyana klasiklerinde görüldüğü gibi solist ve orkestra arasında bir diyalog halinde değil, tam tersine solo kadansların⁵⁴ ve tutti⁵⁵ pasajların bulunduğu geniş bir yapının içinde gelişir.

Üç bölümlü olmasına karşın, bir rapsodi gibi olan konçerto aslında Helsinki Orkestrası konzertmaisteri⁵⁶ ve Joachim'in⁵⁷ öğrencisi olan Willy Burmester⁵⁸ için bestelenmiştir. Ancak konçertonun ilk seslendirilişi 8 Şubat 1904 tarihinde Helsinki'de, Victor Novacek⁵⁹ tarafından gerçekleştirilmiştir. Konçertonun ilk halinden tatmin olmayan Sibelius Jarvenpaa'da konçertoyu yeniden düzenlemiştir. Konçerto yeni şekliyle bu kez 19 Ekim 1905 tarihinde Berlin'de Singakademie'de⁶⁰ Richard Strauss⁶¹ yönetimindeki orkestra eşliğinde Filarmoni orkestrası konsertmaisteri Karl Halir⁶² tarafından çalınmıştır.

⁵⁴ Kadans: Konçerto formunda solistin ustalığını sergilemesine olanak açan ve solo olarak seslendirilen kısa parça. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.219)

⁵⁵ Tutti: Bir orkestra yada koro eserinde bütün müzikçilerin katılımıyla gerçekleştirilen görkemli seslendirme. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.517)

⁵⁶ Konzertmaister: Başkemancı (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.297)

⁵⁷ J.Joachim: (1831-1907) Macaristan'da doğmuş Avusturya'lı keman sanatçısı,orkestra şefi,eğitimci ve besteci.(Bkz. Say a.g.e., (2005), s.201)

⁵⁸ Willy Burmester: (1869-1933) Alman keman virtüözü.

⁵⁹ Victor Novacek:

⁶⁰ Singakademie: 1791 yılında Carl Friedrich Christian Fasch tarafından Berlin'de kurulan müzik cemiyeti.

⁶¹ Richard Strauss: (1864-1949) Alman besteci ve orkestra şefi.

⁶² Karl Halir:(1859-1909) Alman keman virtüözü.

Eserin ilk şeklinde son haline göre sürekliliği sağlamak çok daha zor olmuştur. İlk halindeki farklılık, Bach⁶³ benzeri ve uzun ikinci bir kadansa sahip olmasıdır. Aslında bu kadans çok güzel bir müziktir ama eserin geri kalanıyla bağlantılı değildir. Bu yüzden besteci bu kadansın eserin genel bütünlüğüne uymadığını düşünerek son düzenlemesine almamıştır.

Eserin ilk bölümü konçertonun ilk şeklinde 542 ölçü, son şeklinde 499 ölçüdür. Teknik zorluk içeren figürler azaltılmış ve tutti pasajların senfonik karakteriyle atmosfer değiştirilmiştir. Giriş ve ikinci kısım arasındaki bazı materyaller, ikinci düzenlemesine yeniden şekillendirilerek konulmuştur. İlk düzenlemedeki solistin obbligato⁶⁴ bir pasajı ve küçük kadanslardaki orkestra eşliği çıkartılmıştır.

Neo-romantik karakterde olan konçerto, klasik repertuarda yerini almadan önce, birçok müzik otoritesince oldukça insafsız biçimde eleştirilmiştir. Duygulu olduğu kadar virtüözlük gerektiren ve keman repertuarının en güç eserlerinden biri olan konçerto, Çaykovski'ye olan fazla yakınlığı nedeniyle de eleştirilmiş, yine de şiirsel anlatımı ve gücü kabul edilmiştir. Eseri 1935 yılında ilk kaydeden J.Heifetz⁶⁵ olmuştur ve sonraki yıllarda eserin birçok ticari kaydı yapılmıştır. Örneğin Keman virtüözü Leonidas Kavakos, Lahti Senfoni Orkestrası eşliğinde konçertonun ilk ve son versiyonlarının birlikte bulunduğu bir kayıt gerçekleştirmiştir. Ayrıca Sibelius keman konçertosunun David Oistrakh, Yehudi Menuhin, Maxim Vengerov, Vadim Repin, Michael Rabin, Ida Hendel, Viktoria Mullova gibi ünlü keman virtüözleri tarafından da pek çok kez cd kaydı gerçekleştirilmiştir.

⁶³ J.S.Bach: (1685-1750) Alman besteci ve orgcu. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.143)

⁶⁴ Obbligato: Eşlik anlamındadır. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.583)

⁶⁵ J.Heifetz:(1899-1987)Rusyada doğmuş olan,Amerika'lı keman sanatçısı. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.55)

2. KEMAN KONÇERTOSU İNCELEMESİ

2.1. Allegro Moderato

Birinci bölüm konçertonun en karmaşık bununla birlikte en ilginç bölümüdür. Sonat⁶⁶ formundadır ve üç temadan oluşur. Birinci bölümün ana teması sanki kuzeyin karanlıkla aydınlık arasındaki görüntüsünü anımsatır.

Re minör tonunda üç ölçülük bölünmüş ve sürdünli⁶⁷ kemanların eşliğinde, solist duygulu ve etkili, aynı zamanda gelişmeye çok uygun olan ana temayı duyurur. Ana temayı a,b,c ve d olarak motiflere ayırabiliriz.

The image shows a musical score for the first movement of a Violin Concerto, titled "Allegro Moderato". The score is written for violin and includes four staves. The first staff shows the main theme, which is divided into four motifs labeled a, b, c, and d. Motif a is marked "Allegro moderato." and "mf". Motif b is marked "Allegro moderato." and "pp con sord.". Motif c is marked "Allegro moderato." and "pp con sord.". Motif d is marked "Allegro moderato." and "pp con sord.". The score includes dynamics such as "pp", "mf", "cresc.", and "poco cresc.". The key signature is D minor and the time signature is 3/4.

Şekil 1

⁶⁶ Sonat: Bir yada iki çalgı için yazılmış çok bölümlü çalgı müziği eseri ve onun yapılanmasını kesinleştiren form.

⁶⁷ Sürdün: Çalgılarda ses gürlüğünü kısan bir nesne. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.346)

Birinci tema tritonların⁶⁸ sıkça kullanıldığı doryen⁶⁹ modunun atmosferinde işlenerek devam eder. 18.ölçüde Fa Majör tonuna geçtikten sonra 24.ölçüde kromatik⁷⁰ yolla getirilen mi bemol sesi yeni bir tonaliteyi yani Sol minör tonalitesini hazırlar. Solo parti ilk solo kadansın başlangıç pasajına kadar arpejler⁷¹ ve atlamalarla sürekli değişen ton çerçevesi içinde hareket eder. Yavaş yavaş güçlenir ve kadansla doruğa çıkar.

The image shows a musical score for a solo part. The top staff is a single melodic line with various articulations and dynamics. Below it are four staves of accompaniment. The score includes various dynamics such as *f*, *ff*, *mf*, and *pp*. There are also articulations like *veloce.*, *passibile*, *argamente.*, *ten.*, *crescendo e poco a poco stringendo*, and *Tempo 1.* The score is written in a key signature of one flat (B-flat) and a 2/4 time signature.

Şekil 2

⁶⁸ Triton: Artık dörtlü aralığı. Do Majör dizisinde fa-si aralığı. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.500)

⁶⁹ Doryen: Antik Yunan müzik sisteminde yer alan bir mod. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.477)

⁷⁰ Kromatik: Oniki perdeli dizide, birbirini izleyen yavaşık yarım perde aralıkların sırasıyla çıkarak yada inerek ilerleyişi. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.325)

⁷¹ Arpej: Akor seslerinin ardı ardına duyulacak biçimde sıralanması. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.103)

Orkestranın 23 ölçülük pasajından sonra 92.ölçüde (molto moderato e tranquillo)⁷² solist ikinci temaya girer. Solo kemanın 3 ölçülük Si bemol Majör tonundaki geçiş kısmından sonra Re bemol minör tonuna gelinir.

The image shows a musical score for Violin I, measures 21-22. The score is in 4/4 time and features a key signature change from Si bemol Major (two flats) to Re bemol minor (one flat). The tempo/mood is marked 'Molto moderato e tranquillo'. The score includes dynamics such as *f*, *poco f*, and *affettuoso*, and markings like *Largamente* and *espress.*. The score also includes fingering and bowing indications, such as 'III', 'V', and 'IV'. The score is written for Violin I and includes parts for Flute (Fag.Hr.) and Clarinet (Klar.).

Şekil 3

Solistin Re bemol tonuna olan modilasyondaki⁷³ paralel altılıları, Tristan akoru⁷⁴ üzerindeki oktavlarla⁷⁵ ve daha sonra eserin bütününün ilerleyişinde görülen Sibelius'a özgü armonilerin üzerinde ikinci tema işlenerek solistin kırk oktavlarından sonra 2/2 lik 177.ölçüde, Si bemol minör tonuna gelinir.

⁷² Molto moderato e tranquillo: Sakin ve orta hızda.

⁷³ Modilasyon: Bir eser içinde yapılan tonalite değişikliği.

⁷⁴ İlk defa Wagner'in Tristan ve İzolde'sinde görülen, fa, si, re diyez, sol diyez sesleri veya bu aralıklarla başka bir tonda duyulan akor dizisi.

⁷⁵ Oktav: Diatonik dizinin birinci ile sekizinci derecesini kapsayan aralık. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.595)

Şekil 4 is a complex musical score consisting of seven staves. The top staff is marked *poco a poco meno moderato* and includes dynamics *mp*, *p dim.*, and *pp*. The second staff has *con sord.* and *pp*. The third staff is marked *Solo.* and includes *sempre dim.*, *pizz.*, *arco*, and *pp sord.*. The fourth staff has *tr.*, *dim.*, *pizz.*, and *ppp*. The fifth staff has *sempre dim.*, *pizz.*, and *ppp*. The sixth staff has *sempre dim.*, *pizz.*, and *ppp*. The seventh staff has *sempre dim.*, *pizz.*, and *ppp*. The score concludes with a double bar line and repeat signs.

Şekil 4

177.ölçüde (Allegro molto) yaylı sazlar üçüncü temayı sunarlar. Tema solo kemanın girdiği 273.ölçüye kadar, ısrarlı ve keskin bir yapıda baştan sona beşlilerin eşliğinde devam eder.

Şekil 5 is a musical score consisting of two systems of three staves each. The first system is marked *Allegro molto.* and *marcato.*. The second system includes *arco*, *marcato.*, and *cresc.* markings. The score concludes with a double bar line and repeat signs.

Şekil 5

Solo kemanın yaptığı üç oktavlık atlamayla Sol minör tonalitesine geçilir. Bu sol minör pasaj gelişme bölümünü oluşturan solo kadansı sunar. Kadans ana temanın ilk iki motifinde yoğunlaşır.(a-b) Kadansın sonuç kısmında birinci bölümün tematik materyallerinin yeni bir bakış açısıyla sunulduğunu görüyoruz.

The musical score is written in G minor (one flat) and 4/4 time. It consists of several systems of music for a violin solo. The first system starts at measure 44 and includes measures 45, 46, and 47. The score features a three-octave leap in measure 47, marked with a star (*). The music is marked *f* (forte) and includes various fingering and bowing indications. The second system includes the instruction *sempref* (sempre) and the marking *Str.* (string). The third system is marked *mfz.* (mezzo-forte) and includes the instruction *Poco a poco affrettando il tempo*. The fourth system is marked *ten.* (tension) and includes the instruction *poco riten.* (poco ritenuto). The fifth system is marked *Pesante, ravvivando* and includes the instruction *poco riten.*. The sixth system is marked *dim.* (diminuendo) and includes the instruction *mf* (mezzo-forte). The seventh system is marked *[7] Allegro moderato* and includes the instruction *mf*. The score includes various technical markings such as *V* (violin), *I*, *II*, *III*, *IV*, *V*, *VI*, *7*, *8*, and *9*, as well as fingering numbers (1, 2, 3, 4) and bowing directions (up, down).

Kadanstan sonra 326.ölçüde Sol minör tonunun subdominant⁷⁶ sesi ile solo keman giriş yapar.

The image shows a musical score for a solo violin entry. The score is written on multiple staves. The first staff is a single line with a treble clef, starting with a *poco f* dynamic and a *sul G* marking. The subsequent staves are grouped together, with various dynamics such as *con sord.*, *mp*, and *plzz.* indicated. The music consists of a series of rhythmic patterns, primarily eighth and sixteenth notes, with some longer notes and rests. The overall style is classical and technical.

Şekil 7

⁷⁶ Subdominant: Dizinin dördüncü derecesi, altçeken. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.383)

Açılış temasının 48. ölçülük tekrarından sonra, solo kemanın çıkıcı gamıyla dominant akoruna gelinir.

The first system of the musical score consists of five staves. The top staff is the solo violin part, featuring a melodic line with various ornaments and a dynamic marking of *f*. The second staff is the first violin part, with a dynamic marking of *mp*. The third staff is the second violin part, with a dynamic marking of *mp*. The fourth staff is the viola part, with a dynamic marking of *mf*. The fifth staff is the bass part, with a dynamic marking of *mf*. The score includes the instruction *poco a poco cresc.* in several places, indicating a gradual increase in volume. There are also some circled numbers (6, 3, 2) above the violin staff, possibly indicating fingerings or measures.

The second system of the musical score consists of five staves. The top staff is the solo violin part, featuring a melodic line with various ornaments and a dynamic marking of *f*. The second staff is the first violin part, with a dynamic marking of *mf*. The third staff is the second violin part, with a dynamic marking of *mf*. The fourth staff is the viola part, with a dynamic marking of *mf*. The fifth staff is the bass part, with a dynamic marking of *mf*. The score includes the instruction *poco a poco cresc.* in several places, indicating a gradual increase in volume. There are also some circled numbers (9, 16) above the violin staff, possibly indicating fingerings or measures.

Şekil 8

376. ölçüden sonra ton değişimine kadar, tuttude üflemeli çalgılar ana motifi pekiştirirken altta yaylıların üçlemeleri duyulur.

The musical score consists of four systems of staves. The first system includes Violin I, Violin II, and Cello/Double Bass. The second system includes Viola and Cello/Double Bass. The third system includes Violin I and Violin II. The fourth system includes Viola and Cello/Double Bass. The music is written in a key signature of one flat and a 4/4 time signature. The score features a variety of dynamics and performance instructions, including *mf*, *mp*, *p*, *pp*, *ppp*, *arco*, and *pizz.*. The lower staves feature a prominent triplet accompaniment.

Şekil 9

Ton değişiminden sonra, üflemeli çalgılarda gelen senkoplarla birlikte obua ikinci temanın modilasyonunu duyurur.

The image displays two systems of musical notation. The first system includes staves for 1.2. Fl., 1.2. Hob., and 1.2. Clar. in B. The second system includes staves for 1.2. Hob., 1.2. Clar. in B, and 1.2. Fag. The notation features various dynamics such as *cresc. molto*, *fff*, *dim.*, *p*, *mp*, *pp*, and *ppp*. A key signature change is indicated by a sharp sign on the F line of the first staff in the second system. The text "1. Solo dolce" is written above the first staff in the second system.

Şekil 10

Solo kemannın ikinci temasının tekrarını sunmasından sonra trille biten kısım yaylıların belirgin pizzicatoları ile *Allegro molto vivace* 'ye geçer.

The image displays a musical score for violin and strings, divided into three systems. The first system shows a solo violin part with a trill ending, marked *p dolce*. Below it, the string section is marked *Tutti. Punta d'arco* and *pp sempre*. The second system features a complex arrangement of pizzicato and arco playing for both violin and string parts, with dynamics ranging from *p* to *più p* and a *cresc.* marking. The third system is marked *Allegro molto vivace.* and includes *poco sf.*, *arco*, and *cresc.* markings.

Şekil 11

Allegro molto vivace kısmı birinci bölümün yeniden serim kısmıdır. Burada üçüncü temanın tekrarı, re minör tonunda önce basların beşlileri eşliğinde viola ve klarnetlerde, sonra flütlerde işitilir. Solo kemanın arpejleri ve oktavlarıyla codaya kadar kuvvetli bir şekilde devam eder.

1. 2. Clar.
in B.

tr tr tr tr tr tr tr tr tr tr tr tr tr tr

mf

Fl.

pp

mp

arco con sord.

ppp

arco con sord.

The musical score is arranged in a system of staves. The top staff is for two Clarinets in B-flat (1. 2. Clar. in B.). Below it are staves for Viola and Violin. The Viola part features a series of trills marked 'tr'. The Flute part (Fl.) is marked 'mf'. The Violin part is marked 'pp' and 'mp', and includes 'arco con sord.' markings. The bottom two staves are for the Violoncello and Double Bass, also marked 'arco con sord.' and 'ppp'. The score is written in a minor key and a fast tempo.

Şekil 12

Allegro molto vivaceden 48 ölçü sonra bölümün coda kısmı başlar.

Codada yaylı sazların tremoloları ve ilk kez görülen küçük ritmik motif eşliğinde solist birinci temayı oktavlarla sunar ve bölüm sona erer.

The musical score is presented in a multi-staff format. The top staff is the soloist's part, starting with a *ff* dynamic and ending with *con tutta forza*. The string ensemble is divided into five parts: Violin I, Violin II, Viola, Violoncello, and Kontrabaş. The string parts feature tremolos and a small rhythmic motif. Dynamics include *poco f*, *ff*, and *con tutta forza*. Performance instructions like *pizz.* and *arco* are also present.

Şekil 13

2.2. Adagio di Molto

İkinci bölüm Si bemol majör tonundadır. Bu bölüm bir romans⁷⁷ havasındadır ve şarkı formunda yazılmıştır. Bölümün ana teması Sibelius'un ilk iki senfonisinin melodik temasından çıkmıştır.

Nefeslilerin üçlüleri üzerine örülü 5 ölçümlük bir girişten sonra solo keman uzun ve melodik cantabile⁷⁸ solosuna girer.

Adagio di molto. (♩)

dolce

p

f

dim.

mp

mf, sonoro ed espress.

pp

p

mp

Şekil 14

⁷⁷ Romans: Duygusal ve lirik karakterde bestelenmiş olan kısa çalgı müziği formu. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.168)

⁷⁸ Cantabile: Şarkı söyler gibi.

13.ölçüden itibaren bölümün sakin havası yavaş yavaş bozulur. Eşlik viola ile viyolonsellerin pizzicato⁷⁹ ve gamları⁸⁰ ile canlanmaya başlar.

Senkoplar⁸¹ yoğunlaşır ve müzik doruk noktasına doğru hareket eder. Solo parti önce piano⁸² sonra pianissimo⁸³ olan 32'lik motiflerle kesintiye uğrar.

The image displays a musical score for Figure 15, consisting of two main systems of staves. The first system includes a vocal line (top) and a piano accompaniment (bottom). The vocal line features dynamics such as *poco*, *pizz.*, *pp*, *mf*, *cresc. poco a poco*, *f*, and *fz*. The piano accompaniment includes dynamics like *pp*, *mp*, and *p*, along with articulations such as *arco* and *dim. possibile*. The second system shows a continuation of the piano accompaniment with dynamics *pp*, *mp dolce*, and *morendo*. The score is written in a key signature of one flat and a 4/4 time signature.

Şekil 15

⁷⁹ Pizzicato: Yaylı çalgılarda yay kullanmaksızın telin parmakla çekilmesiyle elde edilen ses. (Ahmet Say Müzik Sözlüğü, (2002), s.430)

⁸⁰ Gam: Tonal sistem içindeki dizilere verilen ad. (Bkz. Say a.g.e., (2002), s.213)

⁸¹ Senkop: Bir müzik eserinde normal vurgu düzeninin özellikle değiştirilmesi. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.300)

⁸² Piano: Hafif bir sesle. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.47)

⁸³ Pianissimo: Çok hafif bir sesle. (Bkz. Say a.g.e., (2005), s.47)

İkinci tema ifadeli, güçlüce vurgulanan bir temadır ve bölümün başlangıcında üflemlilerde görülen fikirden türemiştir.

Musical score for Şekil 16, featuring five staves of music. The score is in a key with one flat (B-flat) and a 4/4 time signature. The dynamics range from *piu f* to *ff*. The music is characterized by strong accents and a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes. The first staff has a *ff* dynamic, the second and third staves have *piu f* dynamics, and the fourth and fifth staves have *f* dynamics. The music is divided into three measures by vertical bar lines.

Şekil 16

32.ölçüden itibaren senkoplu figür solist tarafından alınır ve devamında melodik çizgi, onaltılık üçlemeler üzerine kurulur.

Musical score for Şekil 17, featuring four staves of music. The score is in a key with one flat (B-flat) and a 4/4 time signature. The dynamics range from *f* to *meno f* and *cresc.*. The music is characterized by complex rhythmic patterns, including triplets and sixteenth notes. The first staff has a *f* dynamic, the second staff has *meno f* and *cresc.* dynamics, and the third and fourth staves have *f* dynamics. The music is divided into three measures by vertical bar lines. The first staff has a *f* dynamic, the second staff has *meno f* and *cresc.* dynamics, and the third and fourth staves have *f* dynamics. The music is characterized by complex rhythmic patterns, including triplets and sixteenth notes. The first staff has a *f* dynamic, the second staff has *meno f* and *cresc.* dynamics, and the third and fourth staves have *f* dynamics. The music is divided into three measures by vertical bar lines.

Şekil 17

43.ölçüde solo kemanda duyulan çıkıcı triller⁸⁴ ve kırılan oktavlardan sonra baştaki cantabile temanın tekrar duyurulmasıyla bölüm biter.

The musical score consists of seven staves of music. The first staff begins with a circled '3' and a forte (*f*) dynamic, followed by a crescendo (*cresc.*) marking. The second staff starts with *rinz. I* and *mf* dynamics, featuring a broken octave (*V*) and a trill (*tr*). The third staff includes *pp sempre* and a trill (*tr*). The fourth staff continues with *f* and *tutta forza* dynamics. The fifth staff features *fz*, *dim.*, and *p* dynamics. The sixth staff includes *pp*, *dolce*, *mp*, and *p espr.* markings. The seventh staff concludes with *mf dim.*, *p*, *p*, *mp*, and *pp* dynamics. Roman numerals I through VII are placed throughout the score to indicate specific sections or techniques. Trills (*tr*) and broken octaves (*V*) are clearly marked above the notes.

Şekil 18

⁸⁴ Trill: Öngörülen süre boyunca ana ses ile komşu ses arasında çok hızlı gidip gelerek uygulanan seslendirme. (Bkz. Say a.g.e., (2005),s.498)

2.3.Finale (Allegro ma non tanto)

Rapsodik⁸⁵ bir bölüm olan üçüncü bölüm Re Majör tonundadır. Hareketli ve canlı bir bölümdür. Bu bölümün ana teması ustalık isteyen bir arşe⁸⁶ kullanımı gerektirir. Buradaki temel ritm zihinde bir şaman müziğinin⁸⁷ atmosferini uyandırır. Bu bölümün hızı hakkında çok konuşulmuştur.Sibelius'a üçüncü bölüm hakkında sorulduğunda şöyle bir yorum yapmıştır.

“Kesin bir ustalıkla çalınmalıdır. Hızlı, tabii ki ama mükemmel çalınabileceği bir tempodan daha hızlı değil.”⁸⁸Besteci konçertonun final bölümünün virtüözce karakterinin kendisinin belirttiği gibi 108-109 metronom hızında çalınrsa ortaya çıkacağını özel olarak belirtmiştir. Sibelius Ginette Neveu⁸⁹ ‘nun kaydındaki yavaş tempoyu, kemancı çok güzel çaldığı için kabul etmiştir.⁹⁰

Re Majör’de viola, viyolonsel, kontrabas ve timpaninin 4 ölçüklük bir girişinden sonra solist birinci temayı duyurur.

Şekil 19

⁸⁵ Rapsodi: Halk ezgileri gibi yalın ezgiler üzerine kurulmuş, çoğunlukla folklor havası taşıyan ve belli bir formu olmayan özgür deyişte çalgı parçası. (Bkz.Say a.g.e.,(2002),s.449)

⁸⁶ Arşe: Keman yayı.

⁸⁷ Şaman müziği: Asya’da ilk çağdan beri yaşayan doğalcı inancın müziği. (Bkz.Say a.g.e.,(2002),s.499)

⁸⁸ Erik T. Tawaststjerna ‘Jean Sibelius Volume 1’,(Faber and Faber 1976), s.286)

⁸⁹ Ginette Neveu: (1919-1949) Fransız keman sanatçısı.

⁹⁰ http://www.sibelius.fi/english/musiikki/ork_viulukonsertto.htm (22.12.2007)

Buradaki güçlü karakterize edilmiş figür,23.ölçüden sonra diğer figürlerin arasından çıkan üçlülerle yükselen çıkıcı gam dizisinden oluşan bir pasaj dizisi ile devam eder. Bu ilk kısım sonradan gelen değişik bir motif ve zarif trillerle sona erer.

The image displays a musical score for two violins and two violas. The score is written in a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The first system shows the beginning of the piece with a complex rhythmic pattern in the first violin part, marked with a forte (f) dynamic. The second system introduces the two violins, with a piano (p) dynamic marking. The third system continues the development of the piece, featuring a mezzo-forte (mf) dynamic and a crescendo marking. The fourth system shows the piece concluding with a piano (p) dynamic and a trill marking. The score is written in a standard musical notation style, with various dynamic markings and performance instructions.

Şekil 20

44.ölçüde Si bemol Majör tonuna geçilir ve orkestrada güçlü bir şekilde vurgulanan onaltılık notalarla, kuzeyden gelen bir müziği anımsatan ikinci tema duyulur. Sir Donald Tovey⁹¹ bu temayı ve finali 'Beyaz ayların polonezi' olarak ifade etmiştir.⁹²Orkestranın bu temayı sunuşunun ardından solist temayı çift seslerle ve akorlarla sunar.

Şekil 21

⁹¹ Sir Donald Tovey:(1875-1940)İngiliz müzikolog,besteci ve piyanist.

⁹² Erik T. Tawaststjerna 'Jean Sibelius' ,(2005), s.351

87.ölçüde final teması solo kemanda bir başka figürü, onaltılık notalarla örülmüş bir temayı tanıtır. Bunu 100.ölçüde bir çeşit gelişme bölümü olan dominant⁹³ tonunda kısa bir köprü takip eder.

The musical score consists of six staves. The first three staves are in B-flat major (one flat) and feature a melodic line with various dynamics: *p*, *poco cresc.*, and *f*. The first staff includes fingerings (4, 2, 1, 1, 2, 1, 3) and a second ending marked 'II'. The second staff continues with *p* and *cresc. poco a poco*, with fingerings (1, 3) and another 'II' marking. The third staff includes *f* and *p* dynamics, with fingerings (2, 2, 1, 4) and instrument parts for Hob., Klar., and Fag. indicated. The last three staves are in D major (two sharps) and feature a melodic line with dynamics *mf* and *cresc. poco a poco*. The fourth staff includes fingerings (2, 3, 3, 3) and a 'II' marking. The fifth staff includes fingerings (2, 3, 2) and a 'III' marking. The sixth staff includes fingerings (4, 2, 2, 2, 2, 1, 2, 1) and a 'V' marking.

Şekil 22

⁹³ Dominant: Majör ve minör dizilerin beşinci dizisi. (Bkz. Say a.g.e., (2002), s.163)

115. ölçüden itibaren ana tema değişik bir şekliyle orkestrada duyulur.124.ölçüde tema tekrar soliste geçer.

Şekil 23

154.ölçüde Re minör tonuna geçilir ve devamında solist orkestraya karşı önemli bir obbligato rolündedir.

Şekil 24

Solistin flajöleleriyle⁹⁴ gelen geçiş kısmından sonra, bölümün kapanış kısmı onaltılık notalardan, altılı, onlu üçlemelerden ve oktav atlamalardan meydana gelir. Orkestrada ise ana temanın bir varyasyonu duyulur.

The image displays a musical score for a soloist and an orchestra. The score is divided into two systems. The first system shows the soloist's part (flageolet) with a circled '12' and the orchestra's accompaniment. The second system shows the soloist's part with 'pizz.' and 'arco' markings, and the orchestra's accompaniment with 'mf' and 'f' dynamics.

Şekil 25

⁹⁴ Flajole: Yaylı çalgılarda doğuşkanları öne çıkarma şeklinde kullanılan bir yöntem.

Eser 210.ölçüde tekrar Re Majör tonuna geçerek orkestranın fanfara⁹⁵

benzeyen bir kaç ölçüsünden sonra solo kemanın virtüözite pasajlarıyla son bulur.

The musical score is written for a solo violin and a full orchestra. The key signature is G major (one sharp) and the time signature is 4/4. The score is divided into two systems. The first system begins with a circled '13' above the first measure. The second system begins with a circled '15' above the first measure. The violin part features several virtuosic passages, including a long, sweeping line in the second system. The orchestral accompaniment includes woodwinds, strings, and brass. Dynamic markings include *p*, *ff*, *mf*, and *cresc. possibile*. Articulation marks include *pizz.* and accents.

Şekil 26

⁹⁵ Fanfar: Bakır üflemeli çalgılardan oluşan askeri yada sivil topluluk. (Bkz.Say a.g.e.,(2002),s.193)

3. KEMAN KONÇERTOSU HAKKINDAKİ ELEŞTİRİLER

Erik Tawastsjerna “Jean Sibelius”(1976) adlı kitabının 287.sayfasında, A.Cortot’un⁹⁶Chopin’in⁹⁷ çalışmaları üzerine olan bir yazısında, bir piyanistin müzikal problemlerini çözmek için önce teknik problemlerini çok pratik yaparak aşması gerektiğini ve tamda buna zıt olarak teknik mükemmelliğin de sadece müzikle tam bütünleşme ile olabileceğini vurguladığından bahsetmiştir.

Burmester’da Sibelius’a tüm teknik bilgisini ve içgüdülerini konçertoya nasıl yansıtacağını yazarken, buna benzer düşüncelerden şöyle bahsetmiştir. “Bu eser solistin kendi limitinin de fazlasını aşmasını sağlayacak bir birikimi gerektirmektedir. Bu yüzden dinleyici bu eseri, şeytani bir virtüözitenin bir özeti olarak değil, içindeki her bir notanın gerçek bir artistik amaca hizmet ettiği doğal , müzikal bir bütün olarak algılamalıdır”.⁹⁸

Keman konçertosu ilk seslendirilişten sonra Joachim’dan oldukça negatif bir tepki almıştır. Joachim eseri, “*Scheusslich und langweilig*” (korkunç ve sıkıcı)⁹⁹ diye tanımlamıştır. Sibelius ünlü kemancıya hayranlığı nedeniyle bu yorumu çok üzülmüş ve şöyle söylemiştir. “*Artık zamanımızın ruhuyla uyum sağlayamıyor.*”¹⁰⁰

Diğer yandan Berlin basını konçertoyu keman repertuarına değerli bir ek olarak karşılamıştır. *Deutsche Zeitung*¹⁰¹ “*Eserin renkleri beyazın üstünde beyazı kullanarak karşılıklı özel bir etkileşim yaratan, nadir bulunur, bazen hipnotik, bazen de çok güçlü efektler yaratan kuzeyli kış manzarası ressamlarını hatırlatıyor*”¹⁰² şeklinde bir yorum yapmıştır.

⁹⁶ A.Cortot: Fransız piyanist. (Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi, 1964),s.84

⁹⁷ F.Chopin: (1810-1949) Polonya’lı piyanist ve besteci.

⁹⁸ Erik T. Tawastsjerna ‘Jean Sibelius’ ,(1976), s.287

⁹⁹ Erik T. Tawastsjerna ‘Jean Sibelius Volume 1’,(Faber and Faber 1976), s.287)

¹⁰⁰ Bkz .T.Tawastsjerna ,a.g.e.,(1976), s.278

¹⁰¹ Deutsche Zeitung: Norveç’te 1940-1945 tarihleri arasında yayımlanmış olan nazi yanlısı gazete.

¹⁰² Bkz .T.Tawastsjerna ,a.g.e.,(1976), s.278

*Berliner Lokalzeiger*¹⁰³ eser hakkında “İlk bölümün melankolik atmosferi, Fin insanları gibi hüzünlü ve büyüleyici ama yine de bu, bölümü bir arada tutmaya yetmedi”¹⁰⁴ yorumunu yapmıştır.

Eserin Berlin’deki göreceli başarısına rağmen konçerto Helsinki’yi fethedememiştir.1906 Mart ayında *Grewesmühl*¹⁰⁵ eserin en son versiyonunu çaldığında *Carl Flodin*¹⁰⁶ şöyle yorum yapmıştır.

“*Adagio* bölümü dışında konçerto çok karmaşık, çok hareketli, karanlık ve kirlî, telaşlı formuna rağmen rapsodik ve hepsinin üstünde teknik ve ritmik zorluklarla o kadar dolu ki, en usta enstumancının bile çok başarılı bir repertuar çıkarabilmesi ve halkın kulağına gerçekten hoş gelecek bir performans sunması zor.”¹⁰⁷

Aynı yılın sonlarında Sibelius, *Ysyae*¹⁰⁸ ve *Taneiev*’in¹⁰⁹ konçertoyu seslendirmelerinden sonra St.Petersburg’da *Leopold Auer*’i¹¹⁰ ziyaret etmiştir ve *Lienau*’ya¹¹¹ şöyle aktarmıştır.

“Herkes takdir dolu sözler etti eser hakkında ama genel olarak bir keman konçertosunun kendini tanıtmamasının zaman aldığını belirttiler.”¹¹²

*Evert Katila*¹¹³, *Uusi Suomatar*’da¹¹⁴ eserden övgüyle bahsetmiştir ama birkaç değişiklik yapılmasını önermiştir. O.Merikanto¹¹⁵ konçertonun ikinci bölümünden tam anlamıyla çok etkilenmiştir. Fakat son bölümün zayıf ve

¹⁰³ Berliner Lokalzeiger: Bir alman gazetesi.

¹⁰⁴ Bkz .T.Tawaststjerna ,a.g.e.,(1976), s.278

¹⁰⁵ Grewesmühl: Riga’lı keman virtüözü.

¹⁰⁶ Carl Flodin: (1858-1925) Finlandiya’lı müzik eleştirmeni.

¹⁰⁷ Erik T. Tawaststjerna ‘Jean Sibelius Volume 1’,(Faber and Faber 1976), s.279)

¹⁰⁸ E.Ysyae:(1858-1931) Belçika’lı kemancı,orkestra şefi ve besteci.

¹⁰⁹ Taneiev:(1850-1918) Rus besteci.

¹¹⁰ Leopold Auer:(1845-1930) Macar kemancı,orkestra şefi ve besteci.

¹¹¹ R.Lienau: Alman yayınevi.

¹¹² Bkz .T.Tawaststjerna ,a.g.e.,(1976), s.280

¹¹³ Evert Katila: (1872-1945) Finlandiya’lı müzik eleştirmeni.

¹¹⁴ Uusi Suomatar: 1919-1991 yılları arasında Finlandiya’da basılmış olan günlük gazete.

¹¹⁵ O.Merikanto: (1868-1924) Finlandiya’lı müzisyen ve besteci.

çok zor olduğunu düşünerek, ileride kemancıların çoğunlukla ikinci bölümü çalacakları yönünde bir tahminde bulunmuştur.¹¹⁶

1906'da *Maud Powell*'in¹¹⁷ New York'ta gerçekleştirdiği performansı ile konçerto çabucak Amerika'ya ulaşmıştır. Eser başta eleştirel bir tepkiyle karşılaşmıştır. Daha sonraki konserde *Maud Powell* Chicago'da eseri o kadar güzel çalmıştır ki final bölümü tekrar bis olarak çalınmıştır.¹¹⁸ *The Chicago Daily Tribune*¹¹⁹ gazetesi New York kritiklerini eserin orijinalitesini kavrayamadığı için kınamıştır. Eseri son yılların en orijinal modern eseri olarak tanımlamıştır.

---

¹¹⁶ http://www.sibelius.fi/english/musiikki/ork_viulukonsertto.htm (22.12.2007)

¹¹⁷ Maud Powell:(1867-1920) Amerika'lı keman virtüözü.

¹¹⁸ Bkz .T.Tawaststjerna ,a.g.e.,(1976), s.279

¹¹⁹ The Chicago Daily Tribune:1847 yılında kurulan Amerikan gazetesi.

SONUÇ

19. Yüzyılın ulusalcı romantik akımın son temsilcisi olan Jean Sibelius Finlandiya'nın yetiştirdiği en büyük bestecidir. Ulusal halk şarkılarından yola çıkarak yazdığı eserlerle kuzey ülkelerinin müzik sanatında gerçekleştirdiği modern açılımı temsil etmiştir.

Sibelius'un müziğinin temel öğeleri, senfonileri ve senfonik eserleridir. Ama o piyano, oda müziği, müzikal ve opera müziği de bestelemiştir. Fin müziğinin ve Finlandiya'nın sembolü olmuştur. Doğaya ve Finlandiya tarihine hayran olan Sibelius, genellikle bu özellikleri müziğinde değerlendirmiştir.

Solo enstrüman için yazılmış tek eseri olan keman konçertosu, senfonik bir yapının ve virtüözitenin sentezidir. Sibelius'un keman konçertosu 20.yüzyılın en sık çalınan ve kaydedilen keman konçertosu olmuştur.

21. yüzyılın başlangıcında konçertonun ellinin üzerinde kaydı yapılmıştır.

Sibelius ülkesinde simge haline gelmiş bir besteci, hatta kahraman olarak kabul edilmiştir. Bunun yanında İngiltere ve Amerika'da dönemin en büyük bestecisi olarak görüldüğü için, Schoenberg¹²⁰, Webern¹²¹ gibi yeni akımın öncülerine pek değer verilmemiştir. Ancak ölümünün ardından Sibelius'un müziğine yönelik eleştiriler artmış, onun iyi bir müzisyen olmadığı bile iddia edilmiştir. Günümüzde ise Sibelius'un kendine özgü stili ve orkestradaki başarıları tüm dünyada kabul edilmiş durumdadır.

¹²⁰ A.Schöenberg: (1874-1951) Avusturya'lı besteci.

¹²¹ A.Webern: (1883-1945) Avusturya'lı besteci ve orkestra şefi.

KAYNAKÇA

AKTÜZE, İRKİN, **Müziği Okumak**, Cilt 5, 2004

BİRKAN, ÜNER, **Dinleyicinin Kitabı**, 2006

ERTEN, AZİZE, **Büyük Kompozitörler**, 1969

GOSS, GLENDA DAWN, **Jean Sibelius and Olin Downes, Music, Friendship and Criticism. Northeastern** 1994

KORHONEN, KIMMO, **Inventing Finnish Music**, 2003

LAYTON, ROBERT, **Sibelius (Master Musicians Series)**, Schirmer, New York, 1992.

RICKARDS, GUY **Jean Sibelius (Phaidon 20th Century Composers)**, Phaidon, London, 1997

SAY, AHMET, **Müzik Ansiklopedisi** , Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 2005

TAWASTSJERNA, ERİK, **Sibelius** , Volume 1, Faber and Faber, 1976

TAWASTSJERNA, ERİK, **Jean Sibelius**, 2005

YENER, FARUK, **Müzik Kılavuzu** , Bilgi Yayınları, 1990

www.kaiku.com/ainola.html (12.05.2007)

<http://web.abo.fi/fak/hf/musik/Sibelius/SW/index.htm> (12.05.2007)

www.inkpot.com (12.05.2007)

<http://home.flash.net/~park29/stokowski1n.htm> (23.05.2007)

www.sibelius.fi (01.06.2007)

www.eugeneormandy.com/sibreminiscence.htm (10.06.2007)